

תוכן עניינים

1. **מבוא** 3
 - 1.1 הצגת נושא – מהות החוק איסור הלבנת הון ומטרותיו, משמעות הוספת עבירות מס כעבירות מקור והשלכותיה 3-4
 - 1.2 הצגת שאלת המחקר – האם עבירות מס שנכללו היום בחוק איסור הלבנת הון ניתנות להמרה בכופר 4

2. **חוק איסור הלבנת הון** 4
 - 2.1 סקירה היסטורית של התפתחות מגמה בינלאומית לאיסור הלבנת הון 4-6
 - 2.2 ההוראות המרכזיות של חוק איסור הלבנת הון 6-9

3. **הוספת עבירות מס כעבירות מקור במסגרת תיקון 14 לחוק איסור הלבנת הון** 9
 - 3.1 רציונלים של התיקון 9
 - 3.2 הנחיות פרקליט המדינה בדבר מדיניות האכיפה בעבירות מקור שהן עבירות מס 9-11

4. **משפט משווה** 12

5. **מוסד המרת אישום בעבירת מס בתשלום כופר כספי** 14
 - 5.1 משמעות חוקית של הסדרי כופר 14-15
 - 5.2 האינטרסים של עברייני מס ושיקולים של הרשות בהטלת כופר במקום העמדה לדין פלילי 16
 - 5.3 טענות בעד ונגד הסדר הכופר 17-22
 - 5.4 מדיניות הכופר במשט זר 22-23

6. **סיכום** 23

1. מבוא

חוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000¹, נחקק כחלק ממגמה בין-לאומית אשר החלה להתפתח בשנות התשעים של המאה העשרים, ואשר אליה הצטרפה גם ישראל, המגמה שבאה לידי ביטוי בתקיפה ישירה של יסוד הרווח המופק מפשיעה חמורה.

כפי שמציין גיל עשת במאמרו "הלבנת הון: הזיקה לעברת-המקור והוכחתה לנוכח עיקרון של הליך ראוי"², התפיסה העומדת מאחורי חקיקתו של חוק איסור הלבנת הון היא תקיפה ישירה של הרווחים המופקים מפשיעה חמורה, אשר מתבטאת, באופן טיפוסי, בסחר בסמים, בהימורים, בזנות, בסחיטה, במרמה ובסוגים נוספים של עבריינות. עברת הלבנת ההון היא עברה קורלטיבית לעברת-המקור, דהיינו מרכז הכובד שלה הוא בזיקתה לעברת-המכור, המעונה "העברה המגדירה".

כאמור, באופן טיפוסי, עברות המקור הן עברות של פשה חמור, כגן: סחר בסמים, סחר בבני אדם, זנות ועוד. ואולם, במסגרת תיקון מס' 14 לחוק איסור הלבנת הון³, הוספו לרשימת עבירות המנויות התוספת הראשונה לחוק עבירות מס חמורות, כגון עבירות לפי סעיף 220 לפקודת מס הכנסה, עבירות לפי סעיף 117(ב) לחוק מס ערך מוסף, ועבירות לפי סעיף 98(ג2) לחוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה).

המשמעות של הוספת עבירות המס האמורות לרשימת עבירות המקור, הינה שעשיית פעולה אסורה ברכוש או כספים שמקורם בעבירות המס, תהווה עבירה פלילית על פי חוק איסור הלבנת הון. וכפי שנאמר בדברי הסבר להצעת חוק להעמקת גביית המסים והגבלת האכיפה (אמצעים לאכיפת תשלום מסים והרתעה מפני הלבנת הון) (תיקוני חקיקה), התשע"ה-2015⁴, אשר חלק ממנה מהווה תיקון מס' 14 לחוק איסור הלבנת הון:

"מוצע לערוך כמה תיקונים בחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000, שמטרתם להגביר את המלחמה ב"בהון השחור" שמקורו בעבירות מס חמורות ולייעל את האכיפה בהקשר זה. התיקונים כוללים בעיקרם הוספת עבירת מס חמורות נוספות כעבירות מקור...

עבירות מס מלוות לא אחת בתנועות כספים בין-לאומיות, במגמה לטשטש את מקור הכספים ולהתחמק מתשלום מס. עברייני מס, כמו מלביני הון, עושים שימוש בגופים פיננסיים וכלכליים למטרות הסוואה והטמעה של הכספים בשוק הלגיטימי. בפועל, עבירות אלה מייצרות "הון שחור" המוחזר למעגל הפעילות הכלכלית החוקית במטרה "להלבינו". מטרת התיקון המוצע היא לייעל את המשטר של איסור הלבנת הון ולאפשר חשיפה יעילה של הלבנת הון אשר מקורה בעבירות מס חמורות אלה.

קביעת עבירות מס כעבירות מקור לפי חוק איסור הלבנת הון עולה בקנה אחד עם הדרישות הבין-לאומיות בתחום איסור הלבנת ההון"⁵.

לקביעת עבירות מס כעבירות מקור ישנן השלכות שונות בכל הנוגע לאכיפתו של חוק איסור הלבנת הון. כך למשל, על פי הדין הישראלי, בין הסנקציות העונשיות שבסמכות רשויות המס להטיל על עברייני מס נמצאים **הסדרי כופר**. במסגרת הסדרי כופר מציעות רשויות האכיפה לעברייני, בעבירות מסוימות, לשלם

¹פורסם בס"ח תש"ס מס' 1753 מיום 17.8.2000 עמ' 293.

²גיל עשת, **הלבנת הון: הזיקה לעברת-המקור והוכחתה לנוכח עיקרון של הליך ראוי**, משפט ועסקים יא, התשס"ט, 299.

³ס"ח תשע"ו מס' 2546 מיום 7.4.2016 עמ' 712.

⁴ה"ח הממשלה תשע"ה מס' 953.

⁵שם, סעיף 2 כללי לדברי ההסבר, עמ' 1664.

סכום כסף בתמורה להפסקת ההליכים הפליליים נגדו, כאשר סמכותה של רשות מס להמיר את העמדתו של החשוד בעבירת מס לדין, בתשלום כופר כסף, קיימת בכל חוק מס ישראלי.

במסגרת עבודה זו ברצוני לדון בשאלה האם עבירות המס שנכללות היום בחוק איסור הלבנת הון כעבירות מקור ניתנות להמרה בכופר במקרה של אישום בעבירה על פי חוק איסור הלבנת הון. במסגרת המחקר אתיחס לדעות המלומדים לגבי מוסד הכופר, פסיקת בתי המשפט בעניין זה והסדרים דומים במשפט הזר.

2. חוק איסור הלבנת הון

כפי שמציין עו"ד גיורא עמיר בספרו "עבירות מס ועבירות הלבנת הון"⁶, החקיקה הבינלאומית החלה לפני שנים להילחם בתופעה של הלבנת הון, כאשר משמעות הביטוי "הלבנת הון" הינה הדרך שבה משתמש הפשע המאורגן על מנת לשמר בידיו את הרווחים מפעילותו הבלתי חוקית תוך הפקדתם במקומות בטוחים וחוקיים. תוך ניצול היעילות, המחשוב והגלובליזציה של המערכות הפיננסיות בעולם, מופקדים הרווחים – לרוב במזומנים ובסכומים גדולים – במערכות הבנקים ומועברים ממקום למקום על מנת להסוות את מקורם בפעילות בלתי חוקית ואת זהותם של בעלי הזכות בהם⁷.

גיל עשת במאמרו "הלבנת הון: הזיקה לעברת-המקור והוכחתה לנוכח עיקרון של הליך ראוי"⁸ מציין כי החקיקה בישראל בתחום איסור הלבנת הון משתבצת (באיחור יחסי) במגמה רחבה במישור הבינלאומי שהחלה להתפתח בראשית שנות התשעים של המאה העשרים. ביסוד המגמה הזאת עומדת הנחה לפיה מטרת הרווח היא המניע העיקרי לרוב הפשעים עם תכנון מוקדם, ולכן נדרש טיפול עצמאי ונפרד מצד רשויות החוק במניע הזה.

לפיכך, כפי שמסביר עו"ד גיורא עמיר בספרו⁹, החקיקה הבינלאומית החלה בהתארגנות בדרך הסכמה שביטויה באמנות בינלאומיות שמטרתן הייתה להביא לחקיקת חוקים במדינות שהצטרפו לאמנות אלה ושמכוח החוקים הללו יוקמו מערכות דיווח אשר יחייבו את המוסדות הפיננסיים לבדוק את מקור הכספים המופקדים אצלם ואת הזהות המפקידים ולדווח לרשויות המקומיות על עסקאות חשודות. המדינות שהתאחדו באמנה בינלאומית לשם חקיקת צעדים אלה הבינו כי המלחמה בסחר בסמים מסוכנים, סחר בנשים, הימורים ובעבריינות בינלאומית בתחומים אחרים לא יכולה להניב תוצאות אם לא תיחסם תנועתם החופשית של פירות של אותה פעילות בלתי חוקית.

כפי שמציין עידו באום במאמרו "איסור הלבנת הון: חידושים מקומיים ומגמות גלובליות"¹⁰,

⁶ עו"ד גיורא עמיר, **עבירות מס ועבירות הלבנת הון**, מהדורה חמישית, הוצאת סדן בע"מ 2008.

⁷ שם, בעמ' 803.

⁸ גיל עשת, **הלבנת הון: הזיקה לעברת-המקור והוכחתה לנוכח עיקרון של הליך ראוי**, משפט ועסקים יא, התשס"ט, 299.

⁹ עו"ד גיורא עמיר, **עבירות מס ועבירות הלבנת הון**, מהדורה חמישית, הוצאת סדן בע"מ 2008.

¹⁰ עידו באום, **איסור הלבנת הון: חידושים מקומיים ומגמות גלובליות**, דין ודברים י תשע"ז, עמ' 289.